

ІСТОРІЯ ФАКУЛЬТЕТУ

Історичний факультет має давню історію, яка склалася відповідно до традицій становлення та еволюції фахової освіти. З давніх часів, коли починали своє «життя» спеціалізовані та вищі навчальні заклади, було запроваджено традиційну фахову спрямованість підготовки студентів: історико-філологічну, яка часто поєднувалася з філософією і теологією, та вивчення природничих, точних наук. Тому закономірно, що коли у 1940 році почав працювати Луцький учительський інститут, то одним із напрямків спеціалізації стає підготовка вчителів історії. У повоєнному 1946 році з відновленням роботи інституту було налагоджено навчання на історико-філологічному відділенні, яке стало базою створення для історичного

Перший випуск історичного відділу
Луцького державного учительського інституту

інституту імені Лесі Українки, що припадає на 1951–1952 навчальний рік.

У своїй еволюції факультет пройшов непростий шлях: мінявся термін навчання, назва, структура навчальних програм, структура кафедр тощо. Зокрема, в учительському інституті (1940–1941, 1946–1951) це було історико-філологічне відділення з терміном навчання два роки та широкою спеціалізацією підготовки вчителя семирічної школи. У 1951–1956 рр. факультет існував як самостійна

Викладачі історичного факультету на демонстрації
(П.К. Сміян, О.Г. Михайлюк, Оксенюк Р.Н. П.З. Козік)
7 листопада 1959 року

структура з терміном навчання 4 роки і підготовкою вчителів історії та суспільствознавства.

З 1956 р. відроджується структура історико-філологічного факультету, в рамках якого було історичне відділення. А вже з 1969 року остаточно виокремився історичний факультет, який як самостійний навчальний, науково-педагогічний підрозділ існує і донині. Від 1946 року на факультеті постійно діє дві форми підготовки фахівців: денна та заочна.

З кінця 60-х років відбувалися позитивні зміни щодо кількісного і якісного складу викладачів. Сталися структурні і кадрові зміни. Кафедра історії, яку з 1958 року очолював Р.Н. Оксенюк, в 1971 році була розділена на дві: кафедру історії СРСР і УРСР та кафедру загальної історії. Кафедру історії СРСР і УРСР очолив Роман Назарович Оксенюк, який перебував на цій посаді до літа 1972 року. З 1972 до 1975 року завідував цією кафедрою Олекса Григорович Михайлюк, а протягом 1975–1985 років Петро Кіндратович Сміян. Кафедрою загальної історії продовж 1971–1977 років завідував Павло Никифорович Серпенінов, 1977–1982 років – Михайло Михайлович Кучинко, 1982–1994 – Лідія Олексіївна Микульська.

На момент створення кафедри історії СРСР та УРСР, у її складі працювали сім викладачів, а саме доктори історичних наук, професори О.Г. Михайлюк та П.К. Сміян; кандидати історичних наук, доценти І.С. Гайдай, Р.Н. Оксенюк, Д.А. Огарін; асистенти В.О. Кудь, І.Д. Бабич. До складу кафедри загальної історії увійшло шість викладачів: кандидати історичних наук, доценти П.Н. Серпенінов, Н.І. Хмара, П.З. Козік; старший викладач М.М. Кучинко та асистенти Л.О. Микульська і В.М. Цятко.

У 1970-х роках відбувається стрімке якісне зростання викладацького складу

Р. Н. Оксенюк

Н.І. Хмара

П.Н. Серпенінов

О.Г. Михайлюк

І.С. Гайдай

П.З. Козік

факультету: докторами історичних наук стають О.Г. Михайлюк та П.К. Сміян, а В.О. Кудь, І.Д. Бабич, М.М. Кучинко, Л.О. Микульська захищають кандидатські дисертації.

Наприкінці 1970 – початку 1980 років факультет поповнюють нові кандидати наук О.В. Петров, В.О. Шийчук, Л.І. Гайдай, П.Д. Ткачук, І.В. Кічий, Г.В. Бондаренко, старший викладач Д.П. Барабасевич. У 1984 році докторську дисертацію захищає В.П. Колесник.

Викладацький склад
історичного факультету (1974 р.)

У 1980-х роках викладацький колектив факультету поповнився молодими викладачами: Г.Д. Романчук, О.М. Малецька (Карліна), Г.М. Хлібовська, В.В. Панасюк, В.В. Шкоропад, Л.І. Боярчук, А.М. Куликівська, А.П. Ткачук, С.А. Шульга, В.В. Пришляк, Я.М. Шабала, Л.П. Шваб.

1990-ті роки стали новим етапом розвитку факультету. В умовах суспільно-політичних трансформацій та демократизації суспільства від кафедри історії СРСР та УРСР відокремлюється кафедра історії України, а кафедру історії СРСР перейменовано на кафедру історії слов'янських народів.

Кафедру історії слов'янських народів очолив попередній завідувач кафедри історії СРСР та УРСР доктор історичних наук, професор Олекса Григорович Михайлюк. До складу кафедри увійшли доктори історичних наук, професори О.Г. Михайлюк, П.К. Сміян, кандидати історичних наук, доценти В.О. Кудь, Д.П. Бабич, Г.В. Бондаренко, Є.І. Франчук, А.П. Ткачук, старші викладачі В.Є. Прокопчук, О.В. Петрашик, А.М. Куликівська, асистенти С.В. Миронюк, В.О. Приймак, К.П. Сміян, Т.І. Раєвич, старший лаборант Р.П. Левчук. У першій половині 1990-х рр. кандидатські дисертації успішно захищають члени кафедри В.Є. Прокопчук та А.М. Куликівська. В 1993 році членом кафедри та новим завідувачем став кандидат історичних наук, доцент В.К. Баран, який у 1997 році успішно захищає докторську дисертацію. Членами кафедри впродовж 1990-х рр. стають також кандидати історичних наук А.В. Бортнікова та Л.П. Шваб.

Студенти (в майбутньому викладачі факультету) на
травневій демонстрації (початок 1980-х років)

Новостворену кафедру історії України очолив кандидат історичних наук, доцент Іван Васильович Кічий, який перебував на цій посаді до 2001 року. До основного її складу увійшли кандидати історичних наук, доценти І.В. Кічий, Л.І. Гайдай, М.Д. Півницький, викладачі І.С. Пхиденко, Я.М. Шабала, В.В. Пришляк, П.І. Федорчук. У 1990-х роках кафедру поповнили кандидати історичних наук, доценти П.А. Борковський, Д.М. Цимбалюк, А.Г. Величко, М.М. Кучерепа, О.М. Соловійов, С.В. Гаврилюк. Шлях від аспіранта до кандидата історичних наук, доцента кафедри історії України пройшли А.Г. Шваб, О.Ю. Ленартович, Я.М. Шабала, В.В. Пришляк, О.Н. Гаврилюк.

Кафедра новітньої історії України
(середина 1990-х років)

У 1990–1994 роках кафедра історії України забезпечувала також підготовку правових дисциплін. У цей час її склад поповнили юристи Л.В. Крижанівська, Я.Г. Мацкевич, І.М. Якушев, З.П. Савич, Н.Ф. Чубоха, які з часом склали кадрову основу новоствореного юридичного факультету.

Починаючи з 1993 року, у зв'язку із реорганізацією педінституту у Волинський державний університет імені Лесі Українки, на факультеті відбулися зміни, спрямовані на підвищення якості підготовки фахівців у структурі класичного університету. Зокрема, збільшився термін підготовки фахівців (5 років – денна, 6 років – заочна форма навчання), запроваджено три освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки: «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», збільшилася кількість спеціалізованих випускаючих кафедр, вводяться нові напрямки підготовки фахівців.

В структурі факультету в 1994 році з кафедр загальної історії та історії слов'янських народів виокремлюється кафедра археології та джерелознавства. На момент створення її очолює кандидат історичних наук, доцент М.М. Кучинко, який у 1999 році захищає докторську дисертацію. Членами цієї

кафедри продовж 1994–2008 років були доктор історичних наук, професор, М.М. Кучинко, кандидати історичних наук, доценти Г.В. Бондаренко, В.В. Надольська, М.Я. Миць, С.Д. Панишко, В.С. Собчук, А.А. Дмитренко, В.В. Петрович, Г.В. Охріменко, О.М. Калішук, старші лаборанти З.М. Кучинко, завідувачі музею археології Г.В. Охріменко, В.В. Петрович, Т.В. Яцечко

У жовтні 1994 р. кафедру загальної історії реорганізовано в кафедру історії світових цивілізацій. З 10 жовтня 1994 р. по 7 жовтня 1996 р. її очолював доктор історичних наук, професор Віктор Пантелеймонович Колесник, з 7 жовтня 1996 по 20 грудня 1997 року – кандидат історичних наук, доцент Л.О. Микульська, а з 20 грудня 1997 року знову – професор В.П. Колесник. У складі кафедри у 1990–х роках працювали доктор історичних наук, професор В.П. Колесник, кандидати історичних наук, доценти П.Н. Серпенінов, Л.О. Микульська, П.Д. Ткачук, М.М. Кучинко, старші викладачі Г.Д. Романчук, В.В. Панасюк, Г.М. Хлібовська, В.В. Шкоропад,

Викладачі кафедри археології та джерелознавства (2006 рік)

Склад кафедри нової та новітньої історії зарубіжних країн (2006 рік)

Л.І. Боярчук, М.М. Яцишин, А.В. Свинчук, С.А. Шульга, асистент С.Г. Харчева, старші лаборанти Л.Г. Педик та Н.М. Лойко. У другій половині 1990–х рр. кандидатами історичних наук стають М.М. Яцишин та С.А. Шульга. У 1999 році після захисту кандидатської дисертації членом кафедри світових цивілізацій стає Л.В. Стрільчук.

Із 1996 року історичний факультет розпочинає підготовку фахівців напрямку «Політологія». Передувало цьому організаційне становлення випускової кафедри. Наказом № 14-К від 16 вересня 1993 р. на основі реорганізованої кафедри політичної історії та політології, яку очолював кандидат філософських наук, доцент П.П. Павловський, створено загальноуніверситетську кафедру політології. Членами кафедри

стали кандидати філософських наук, доценти В.Л. Пенько, П.П. Павловський, Є.Л. Михальчук, кандидати історичних наук, доценти Б.О. Ярош, В.І. Бортніков, І.А. Ковальчук, старші викладачі Л.Г. Комзюк, М.А. Кравчук, асистент Й.Е. Надольський та старші лаборанти Н.М. Буцька і В.А. Магдич. Спочатку кафедру очолив кандидат філософських наук, доцент Віктор Львович Пенько, а з 1996 року завідувачем кафедри політології призначено доктора політичних наук, професора Богдана Олексійовича Яроша. У 1996 році кафедра політології ввійшла в структуру історичного факультету і отримала статус випускової.

Наступним етапом структурного розвитку став 2001 рік. Наказом № 66 К/В від 17 квітня 2001 року «Про створення кафедр історичного факультету» на базі існуючих кафедр історії України, вітчизняної історії (міжфакультетської), історії слов'янських народів, світових цивілізацій, археології і джерелознавства та політології створено кафедри давньої та нової історії України, новітньої історії України, історії стародавнього світу та середніх віків, нової та новітньої історії зарубіжних країн, археології та

Склад кафедри політології (2006 рік)

Склад кафедри давньої та нової історії України (початок 2000-х років)

джерелознавства, політичних інститутів і процесів, теорії та історії політичної науки. Склад новостворених кафедр був таким: кафедра давньої та нової історії України – завідувач кафедри – кандидат історичних наук, доцент Б.Й. Заброварний, члени кафедри: кандидати історичних наук, доценти Л.І. Гайдай, С.В. Гаврилюк, В.І. Прокопчук, Я.М. Шабала, В.В. Пришляк, старший лаборант В.С. Попович; кафедра новітньої історії України – завідувач кафедри доктор історичних наук, професор В.К. Баран, члени кафедри: кандидат історичних наук, професор І.В. Кічий, кандидати історичних наук, доценти М.Д. Півницький, М.М. Кучерепа, І.С. Пхиденко, О.Н. Гаврилюк, А.Г. Шваб,

О.Ю. Ленартович, старший викладач Л.А. Понедельнік, старший лаборант Л.П. Левчук; кафедра археології та джерелознавства – завідувач кафедри доктор історичних наук, професор М.М. Кучинко, члени кафедри: кандидати історичних наук, доценти, Г.В. Бондаренко, В.В. Надольська, М.Я. Миць, В.С. Собчук, С.Д. Панишко, старший лаборант О.М. Каліщук; кафедра історії стародавнього світу і середніх віків – завідувач кафедри кандидат історичних наук, доцент О.М. Карліна, члени кафедри: кандидати історичних наук, доценти А.П. Ткачук, А.В. Бортнікова, С.А. Шульга, Ю.В. Крамар, В.В. Шкоропад, старший лаборант О.Л. Берегович; кафедра нової та новітньої історії зарубіжних країн – завідувач кафедри доктор історичних наук, професор В.П. Колесник, члени кафедри: кандидати історичних наук, доценти Є.І. Франчук, А.М. Куликівська, В.Є. Прокопчук, Л.П. Шваб, Л.В. Стрільчук, старші викладачі Г.М. Хлібовська, В.В. Панасюк, Л.І. Боярчук, інженер О.О. Удот, старші лаборанти Л.Г. Педик, Н.М. Лойко; кафедра теорії та історії політичної науки – завідувач кафедри доктор політичних наук, професор Богдан Олексійович Ярош, члени кафедри: кандидати історичних наук доценти І.А. Ковальчук, О.М. Соловійов, кандидат філософських наук П.П. Павловський, старший викладач Й.Е. Надольський, асистент В.В. Бусленко, старший лаборант О.М. Пахолок; кафедра політичних інститутів і процесів – завідувач кафедри кандидат філософських наук, доцент В.Л. Пенько, члени кафедри: кандидат історичних наук, доцент В.І. Бортніков, кандидат філософських наук, доцент Є.Л. Михальчук, кандидат політичних наук, старший викладач О.Б. Ярош, асистенти Т.М. Літковець, С.М. Кулик, лаборанти Л.П. Романюк, Я.М. Липяніна.

У 2000-х роках факультет поповнюють кандидати наук Я.Б. Ярош, М.Г. Тиський, Н.В. Кінд-Войтюк, старші викладачі В.О. Приймак, В.Я. Малиновський, О.Є. Златогорський, Н.М. Сірук, асистенти М.І. Іванюк, В.М. Пахолок. Кандидатські дисертації захищають В.В. Шкоропад, Г.М. Хлібовська, В.В. Петрович, О.М. Каліщук, С.М. Кулик, В.В. Бусленко, Й.Е. Надольський, Н.В. Кінд-Войтюк, Н.М. Сірук. Поповнюється факультет і новими докторами наук. У 2003 році дисертацію захищає С.В. Гаврилук, а у 2008 – В.І. Бортніков.

З 2004 року на історичному факультеті розпочинають підготовку фахівців за напрямком «Документознавство та інформаційна діяльність» освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр, у 2008 році – спеціаліст, а з 2009 – магістр. З 2009 року крім денної форми навчання, відкрито також і заочну форму підготовки цієї спеціальності.

Подальший розвиток факультету пов'язаний із ліцензуванням та початком підготовки у 2006 році бакалаврів напрямку «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури».

З відкриттям нових спеціальностей збільшилася кількість студентів факультету. У 2009 році навчалось 1175 чоловік, з них на денній формі – 798, на заочній – 377, екстернатній – 10 осіб. Збільшення контингенту студентів та напрямків підготовки сприяло зростанню чисельності викладацького складу (у 2009 році кількість викладачів факультету сягнула понад 70 осіб) та подальшого вдосконалення структури факультету. Наказом ректора університету від 27.03.2008 р. (№ 67 –К/В «Про структурні зміни на історичному факультеті») було проведено реорганізацію кафедр археології та джерелознавства, теорії та історії політичної науки і політичних інститутів і процесів. у

Склад кафедри документознавства і музейної справи (2009 рік)

результаті запроваджених змін з попередньої кафедри археології і джерелознавства утворилося дві кафедри – археології та спеціальних історичних дисциплін та кафедра документознавства і музейної справи. Натомість кафедри теорії та історії політичної науки і політичних інститутів і процесів були об'єднанні в кафедру політології.

Новостворену кафедру документознавства і музейної справи очолила доктор історичних наук, професор Світлана Віталіївна Гаврилук, до складу кафедри увійшли кандидати історичних наук, доценти В.В. Надольська, В.С. Собчук, А.А. Дмитренко, О.Д. Огнева, старший викладач О.Є. Златогорський, старший лаборант Ф.Д. Рябчикова.

Кафедра новітньої історії України (2006 рік)

Кафедру археології та спеціальних історичних дисциплін очолив доктор історичних наук, професор Михайло Михайлович Кучинко, членами кафедри стали кандидати історичних наук, доценти Г.В. Бондаренко, С.Д. Панишко, Г.В. Охріменко, О.М. Каліщук, старший лаборант З.М. Кучинко, завідувач музею археології Т.В. Яцечко. Посаду завідувача кафедри політології до червня 2009 року обіймав доктор історичних наук, професор Богдан Олексійович Ярош, а з серпня 2009 року доктор політичних наук, професор Валерій Іванович Бортніков, членами кафедри політології стали доктор політичних наук, професор В.І. Бортніков, кандидати історичних наук, доценти І.А. Ковальчук, М.Г. Тиский, Г.Т. Панишко, кандидат філософських наук, доцент Є.Л. Михайлюк, кандидати політичних наук, доценти О.Б. Ярош, Я.Б. Ярош, В.В. Бусленко, Й.Е. Надольський, старший викладач М.І. Іванюк, асистент В.М. Пахолок, старший лаборант О.М. Пахолок.

Безпосереднє керівництво факультетом, у продовж майже 70-літньої історії його існування забезпечували декани Євгеній Михайлович Виноградов (1952–1954 рр.), Марко Данилович Лизогуб (1954–1957 рр.), Олекса Григорович Михайлюк (1957–1962, 1964–1972 рр.), Павло Никифорович Серпенінов (1962–1964 рр.), Вадим Олексійович Кудь (1972–1976 рр.), Мар'ян Домінікович Куликівський (1976–1988 рр.), Євген Іванович Франчук (1988–2005 рр.), Анатолій Георгійович Шваб (з 2005 р.)

Марко Данилович
Лизогуб (1954–1957)

Павло Никифорович
Серпенінов (1962–1964)

Олекса Григорович
Михайлюк (1957–1962, 1964–1972)

Вадим Олексійович
Кудь (1972–1976)

Мар'ян Домінікович
Куликівський (1976–1988)

Євген Іванович
Франчук (1988–2005)

Анатолій Георгійович
Шваб (з 2005)

Упродовж тривалої історії свого існування факультет розташовувався в різних приміщеннях. З другої половини 1960-х по 1985 рік факультет знаходився в так званому соборі, орендованому приміщенні по вул. Леніна, 2 (нині проспект Волі). У 1985 році факультет було переміщено в головний корпус на вулиці Радянська, 30 (нині вул. Винниченка), з 1991 року – окремий корпус університету за адресою Шопена, 24.

НАУКОВА РОБОТА

Важливим пріоритетом діяльності історичного факультету є наукова робота. Значною мірою вона зосереджена на індивідуальних наукових дослідженнях викладачів, аспірантів та студентів, результатом якої є численні наукові публікації: монографії, навчальні посібники, статті у науковій періодиці, матеріалах всеукраїнських, міжнародних та регіональних наукових конференцій. Про наукові здобутки професорсько-викладацького складу факультету протягом усієї історії його існування свідчать численні публікації.

Однією із перших опублікованих монографій стала праця П.К. Сміяна «Україна у Вітчизняній війні 1812 року» (1946 р.) У 1950-х рр. побачили світ книги Р.Н. Оксенюка «Боротьба трудящих за перемогу Радянської влади на Волині (1917 – початок 1918 р.)» (1958 р.) та П.К. Сміяна «Визвольні походи Богдана Хмельницького на Волині» (1959 р.), колективна монографія «Луцьк (нарис історії

міста)» (1959 р.). 1960–70-ті рр. позначились новими науковими досягненнями працівників факультету. Серед найважливіших праць цього періоду варто відзначити монографії П.К. Сміяна «Революційний та національно-визвольний рух на Закарпатті кінця XIX – початку XX ст.» (1968 р.), Р.Н. Оксенюка «Нарис історії Волині. 1861 – 1939рр.» (1970 р.), Я. Є. Ілляшенка, О.Г. Михайлюка та Р. Н. Оксенюка «Луцьк. Історико-краєзнавчий нарис» (1974 р.) тощо. Особливо варто відзначити вагомий внесок науковців факультету у написання «Історії міст і сіл України. Волинська область» (1970 р.), у підготовці якої взяли участь П.З. Козик, Н.І. Хмара, І.С. Гайдай, В.О. Кудь, П.Н. Серпенінов, О.Г. Михайлюк, П.К. Сміян та інші. У 1980-х рр. на ниві історичної науки плідно працюють В.П. Колесник, автор монографій «Интернациональные связи трудящихся пограничных областей СССР и европейских социалистических стран» (1984 р.), та «Развитие интернациональных связей между трудящимися приграничных областей Советского Союза и европейских социалистических стран 1956 – 1980 гг.» (1984 р.), І.В. Кічий «Борьба за власть Советов на Правобережной Украине» (1986 р.), багато статей в авторитетних фахових виданнях опублікували Є.І. Франчук, П.Д. Ткачук, Л.О. Микульська, Л.І. Гайдай та інші. Значну увагу науковці історичного факультету в цей період приділяли історико-краєзнавчим дослідженням і, як результат їх наполегливої праці, у 1988 р. вийшла колективна монографія «Історія Волині з найдавніших часів». Серед її авторів – Г.В. Бондаренко, Л.І. Гайдай, Б.Й. Заброварний, І.В. Кічий, В.О. Кудь, М.Д. Куликівський, М.М. Кучинко, О.Г. Михайлюк, М.Д. Півницький, Д.М. Цимбалюк та інші. У 1990 р. серію краєзнавчих видань продовжила монографія «Історія Луцька» І.В. Кічія та О.Г. Михайлюка.

Зі здобуттям Україною незалежності відкрилися нові перспективи для наукових досліджень, з'явилися ширші можливості для реалізації наукового потенціалу професорсько-викладацького складу історичного факультету. У період 90-х рр. XX ст. і впродовж останніх років плідно працює доктор історичних наук, професор М.М. Кучинко, який за цей період підготував та видав 15 монографій та навчальних посібників, серед яких «Історико-культурний розвиток Західного Побужжя в IX–XIV століттях» (1993), «Давньоруське городище. Вал в Надстир'ї» (1996), «Археологія Волині» (2005), «Володимир середньовічний» (2006), «Давні та середньовічні скарби Волині» (2007; у співавторстві з З. Кучинко), «Історія населення Західної Волині, Холмщини та Підляшшя в X – XIV століттях» (2009), «Пам'ятки археології Луцького району Волинської області» (2010; у співавторстві з О.Є. Златогорським), «Історія культури Волині давнього та середньовічного часів» (2013; у співавторстві з З.М. Кучинко, О.Є. Златогорським) та інші. Автором багатьох монографій та співавтором відомих колективних видань АН України став доктор історичних наук, професор В.К. Баран. У його творчому доробку праці «Україна 1950–1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи» (1996), «Україна: новітня історія (1945–1991)» (2003), «Україна: західні землі: 1939 – 1941 рр.» (2009), колективні роботи «Історія українського селянства: Нарис в 2-х томах» (2006), «Україна: політична історія. XX – початок XXI ст.» (2007), «Радянські органи державної безпеки у 1939 – червні 1941 р.: документи ГДА СБ України» (2009) та інші. Відомий значним науковим доробком професор М.М. Кучерепа. За його авторством виходить низка одноосібних та колективних монографій, присвячених історії Волині міжвоєнного періоду, зокрема, «Волинське Українське об'єднання (1931–1939 рр.)» (2001), «Історія Волині: 1939–1941 рр.» (2006), «Волинь пам'ятає. Відлуння на Волині голодомору 1932–1933 років у Радянській Україні» (2008). Серед монографічних досліджень на історичну тематику цього періоду варто відзначити праці В.П. Колесника – «Криза і крах тоталітарної соціалістичної системи в країнах Центральної і Південно-Східної Європи» (1994), О.Ю. Ленартовича. «Селянство Західної України у національно-визвольному русі 1944–1950 рр.» (1998), Б.Й. Заброварного та О.Г. Михайлюка «Українське село в роки Першої світової війни» (2002), Г.В. Бондаренка «Історичне краєзнавство Волині» (2003), С.В. Гаврилюк «Історичне пам'яткознавство Волині, Холмщини і Підляшшя (XIX – початок XX століття)» (2002; 2008). Упродовж останнього десятиліття працівниками історичного факультету було опубліковано ряд досліджень політологічного характеру, зокрема праці Б.О. Яроша – «Сторінки політичної історії західноукраїнських земель 30–50-х рр. XX ст.» (1999), Й.Е. Надольського «Депортаційна політика сталінського тоталітарного режиму в західних областях України (1939–1953 рр.)» (2008), М.Г. Тиського «Народний рух України: становлення Волинської регіональної організації» (2009) та інші.

Серед навчальних видань, підготовлених викладачами факультету, слід відзначити посібники Г.В. Бондаренка «Спеціальні історичні дисципліни» (Луцьк, 1997), «Історичне пізнання: питання теорії і практики» (Луцьк, 1998); В.В. Пришляка «Історія України» (Брест, 2002); Я.М. Шабали «Історія України. Для випускників шкіл та абітурієнтів» (Київ, 2005), «Історія України. Посібник-практикум»

(Луцьк, 2008); О.М. Карліної «Історія середніх віків. Підручник для 7 класу» (Київ, 1998, 2000, 2004); Б.О. Яроша, О.Б. Ярош «Загальна теорія політики: Навч. посібник» (Луцьк, 2005); В.Я. Малиновського «Державне управління: Навч. посібник» (Луцьк, 2000; Київ, 2002), «Державна служба: теорія і практика: Навч. посібник» (Київ, 2003); Л.І Гайдай «Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях» (Луцьк, 2008) та ін.

Загалом за кількістю публікацій, авторами яких є викладачі, аспіранти та студенти, історичний факультет демонструє один із найкращих показників в університеті.

Важливим напрямом науково-дослідницької роботи на факультеті є дослідження профільних кафедральних тем. Так, науковці кафедри історії стародавнього світу та середніх віків працюють над темою «Соціальні групи та соціальна мобільність населення Волині у ХІХ – першій половині ХХ ст.», кафедра новітньої історії України досліджує сучасну політичну історію України, історію Волині міжвоєнного періоду, історію та культуру Західного Полісся у ХХ ст., предметом дослідження кафедри політології є теорія політики, методологія політичної науки, тема дослідження кафедри документознавства і музейної справи – «Джерелознавчі, музеєзнавчі та пам'яткознавчі дослідження: регіональний аспект» і т. д. Результати досліджень публікуються у колективних монографіях, наукових фахових збірниках історичного факультету, зокрема «Історичні студії Волинського національного університету» (до 2009 р. «Збірник навчально-методичних матеріалів і наукових статей історичного факультету»), «Науковому віснику ВНУ ім. Лесі Українки», збірниках матеріалів регіональних, всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Невід'ємним елементом науково-дослідної роботи є колективні дослідження держбюджетних та госпдоговірних тем. Нині на факультеті за участю наших викладачів виконуються теми «Документація жертв міжнаціонального польсько-українського конфлікту в 40-х рр. ХХ ст.» (керівник – проф. М.М. Кучерепа), «Звід пам'яток історії і культури України. Волинська область» (керівник – проф. М.Д. Півницький), «Волинь в долях видатних діячів культури краю» (керівник – проф. Г.В. Бондаренко), «Органи державної влади та самоврядування на Волині: від часів магдебурзького права до сьогодення» (керівник – проф. В.І. Бортніков) та ряд інших.

Окремо варто відзначити факультетські краєзнавчі дослідження, які помітно активізувалися зі створенням у листопаді 1989 р. обласної організації Спілки краєзнавців України, основу якої склали працівники та випускники історичного факультету на чолі з професором Г.В. Бондаренком. За двадцятирічну історію її існування проведено більше ніж 60 конференцій з них 33 тематичних «Минуле і сучасне Волині та Полісся». Краєзнавцями опубліковано понад 60 наукових збірників, сотні статей, десятки монографій, зокрема, Г.В. Бондаренка, М.М. Кучинка, Г.В. Охріменка, О.Ю. Ленартовича, В.К. Барана, Б.Й. Заброварного, Л.І. Гайдай, почесних професорів Волинського національного університету імені Лесі Українки Г.О. Гуртового та М.Г. Киричука. Краєзнавча наукова робота представлена у збірниках та часописах: «Минуле і сучасне Волині та Полісся», «Волинська ікона: дослідження та реставрація», «Літопис Волині», «Педагогічний пошук», «Волинський музей: історія та сучасність». Плідними результатами краєзнавчих досліджень позначена участь наших істориків у міжнародному проекті **Сврорегіону Буг**, ініціаторами якого виступили Музей Замойських в Замості і Волинський краєзнавчий музей. Результати проекту вміщено у чотирьох випусках «Замостсько-Волинських музейних зошитів».

Б.Й. Заброварний і Г.В. Бондаренко

До наукових набутків слід віднести також діяльність відділення інституту дослідів Волині, на чолі з Г.В. Бондаренком. Протягом 2007–2008 років за його участю проведено 4 історико-краєзнавчі конференції, підготовлено до друку черговий номер «Літопису Волині».

Важливою складовою наукового пошуку історичного факультету є археологічні дослідження, активну участь в яких беруть і студенти. За понад 40 років їх регулярного проведення, студенти побували в багатьох експедиціях, де не тільки отримали навички археологів-польовиків, але й зробили унікальні наукові відкриття. Активному розвитку археологічних досліджень сприяє сформована професором М.М. Кучинком факультетська археологічна школа, яка розпочинає активно діяти в середині 1970-х рр. Важливими у дослідженні археології Волині стали розкопки городища Х–ХІ ст. в

с. Городище Друге Луцького району, проведені М.М. Кучинком у 1977–1989 рр. У 1982 р. під час чергової експедиції тут було знайдено срібний скарб давньоруського часу, який пізніше експонувався на славістичному конгресі. За результатами цих досліджень опубліковано монографію. До найважливіших пам'яток, досліджуваних професором М.М. Кучинком, відносяться давньоруські міста Луцьк і Володимир, а також курганний могильник у с. Усичі, Луцького району, які активно досліджувалися у 1970–80-ті рр. Давньоруські пам'ятки у м. Камінь-Каширському (літописний Камінь), м. Любомлі (літописний Любомль), с. Новоугрузьке (літописний Угровськ), с. Коршів (давньоруське городище), с. Звірів (давньоруське Арматнівське городище) досліджував у 1990-х рр. С.Д. Панишко. Археології ранньозалізного віку на Волині присвячені дослідження В.В. Шкоропада. Під його керівництвом проводились розкопки пам'яток поморсько-кльошової культури в селах Линів, П'ятидні, Хрінники, Загаї та інші. В науковому доробку Г.В. Охріменка розкопки на неолітичних пам'ятках культури лінійно-стрічкової кераміки в селах Голишів, Рованці – Гнідавська Гірка, Гірка Полонка Луцького району та на пам'ятках волинської неолітичної культури в селах Розничі, Новосілки, Люб'язь, хутір Коник на Поліссі. Варто відзначити археологічні дослідження і О.Є. Златогорського. Під його керівництвом за останні роки досліджено ряд унікальних пам'яток, зокрема багатшарове поселення в урочищі Гнідавська Гірка, городище в смт. Шацьк, яке є залишками літописного міста Раю та ряд інших. З середини 1990-х років за участю волинських археологів тривають дослідження багатшарового поселення в с. Хрінники, непересічного за своїми інформаційними можливостями для розуміння не тільки стародавньої історії України, але і для вивчення процесів загальноєвропейського розвитку. Серед унікальних знахідок з цієї пам'ятки можна згадати так зване «Демидівське рало» – одне із найдавніших у Європі зображень рала, фігурку бога Сарапіса – зображення греко-римського божества, унікальний культовий об'єкт – готський жертovníк. Матеріали, що були отримані у результаті розкопок Хрінниківського поселення, важливі, насамперед, для розуміння зв'язків давнього населення території України з римським світом та його участь у процесах епохи великого переселення народів.

Урочисте відкриття III Міжнародного конгресу українських істориків (травень 2006 р.)

Традиційно на історичному факультеті проводиться велика кількість наукових конференцій, семінарів та круглих столів. З середини 1990-х рр. дедалі більше проводиться загальноукраїнських та міжнародних конференцій. У квітні 1995 року відбулася історико-краєзнавча конференція «Волинь у Другій світовій війні та перші повоєнні роки». З березня 1996 р. по квітень 2005 р. за участю істориків факультету проходить щорічний міжнародний науковий семінар «Україна - Польща: важкі питання» координатором якого з української сторони виступив професор М.М. Кучерепа. Науковим результатом семінару стала публікація 10 томів матеріалів. За участю факультету проведено низку міжнародних

Учасники наукової конференції «В'ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення» (2007 р.)

наукових конференцій, присвячених науково-теоретичній спадщині В'ячеслава Липинського: «В'ячеслав Липинський: історико-політологічна спадщина і сучасна Україна» (червень 1992 р.), «В'ячеслав Липинський – ідеолог українського державотворення», «В'ячеслав Липинський в історії України» (березень 2002 р.), «В'ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення» (квітень 2007 р.). За результатами усіх конференцій опубліковано збірники наукових праць. В листопаді 2004 та квітні 2009 рр. відбулися дві міжнародні наукові конференції «Українці Холмщини і Підляшшя: історична доля, духовна і матеріальна культура впродовж віків». У травні 2005 р. організовано міжнародну наукову конференцію «Західний регіон України у Другій світовій війні 1939–

1945 рр.». У травні 2006 р. факультет проводить III Міжнародний конгрес українських істориків «Українська історична наука на шляху творчого пошуку» за участю близько чотирьохсот відомих вітчизняних та зарубіжних науковців. У листопаді 2008 р. відбувається чергова міжнародна наукова конференція «Україна і Польща у боротьбі за незалежність 1917–1920 рр.». У вересні 2009 р. проходить ще одна міжнародна наукова конференція «Волинська земля у житті середньовічної Європи». Традиційними стали також і щорічні Звітні науково-практичні конференції професорсько-

викладацького складу і студентів історичного факультету. Без участі науковців факультету не проходить і жодна історико-краєзнавча конференція.

Професорсько-викладацький склад факультету залучає до науково-дослідницької роботи талановиту молодь – аспірантів та студентів, які активно працюють у наукових гуртках та проблемних групах. Їхніми силами на факультеті проводяться наукові читання, круглі столи, вони беруть участь в наукових конференціях, конкурсах, олімпіадах, де демонструють хороші результати.

У планах факультету багато творчих задумів, наукових проєктів, оскільки колектив усвідомлює, що активна наукова робота – вимога часу, одна із необхідних передумов інтеграції в європейський науковий та освітній простір.

Засідання міжнародної наукової конференції «Волинська земля у житті середньовічної Європи» (Світязь, 2009 р.)